

Atlantsko vijeće Hrvatske – Međunarodna znanstvena konferencija:

“Where are the Boundaries of NATO’s Activities?

***The Road to Cardiff’s Meeting*“**

Pregled konferencije

Atlantsko vijeće Hrvatske u suradnji s Centrom za međunarodne studije iz Zagreba i YATA-om Hrvatska, uz potporu NATO-ovog Odjela za javnu diplomaciju, održalo je 14. međunarodnu znanstvenu konferenciju pod nazivom “*Where are the Boundaries of NATO’s Activities? The Road to Cardiff’s Meeting*“ od 16. – 23. lipnja 2014. u Dubrovniku. Na konferenciji se okupilo više od pedeset sudionika uključujući vladine, vojne, akademske, studentske i YATA-ine predstavnike iz Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Albanije, Italije, Austrije, Ukrajine, Azerbajdžana i Sjedinjenih Američkih Država. Cilj konferencije bio je raspraviti o sigurnosnoj slici transatlantskog prostora te analizirati ulogu i buduće aktivnosti NATO-a kao vojno-političkog saveza u 21. stoljeću.

Otvaranje konferencije

Konferenciju je otvorio prof. dr. sc. Radovan Vukadinović, predsjednik Atlantskog vijeća Hrvatske. Govor je započeo pozdravivši sudionike konferencije te istaknuvši kako je ovo 14. znanstvena konferencija u organizaciji Atlantskog vijeća Hrvatske. Istaknuo je važnost konferencije kroz čiji program je dosad prošao velik broj studenata zainteresiranih za transatlantske odnose, od kojih će mnogi zasigurno postati budući predvodnici svojih država. Sudionicima je poručio kako će biti u prilici sudjelovati u mnogim zanimljivim raspravama i predavanjima u kojima će naučiti bitne stvari o suvremenim međunarodnim odnosima.

Nakon prof. dr. sc. Vukadinovića sudionici su imali čast poslušati govor veleposlanice Kolinde Grabar Kitarović, pomoćnice glavnog tajnika NATO-a za javnu diplomaciju. Gđa Grabar Kitarović istaknula je činjenicu da je prisustvovala ovoj konferenciji već više od deset puta te kako su takve ljetne škole i konferencije vrlo bitne za razvoj mladih stručnjaka na polju sigurnosti i međunarodnih odnosa. Također je napomenu-

la da je vrlo zadovoljna zbog mogućnosti interakcije i komunikacije sa sudionicima budući da je NATO-u bitno slušati i dobivati povratne informacije, posebno od studenata i mladih profesionalaca. Za kraj je svima poželjela uspješan seminar i puno zabave na predavanjima te naglasila kako su upoznavanje i interakcija među sudionicima svrha i najveća prednost toga programa.

Nakon uvodnih govora uslijedilo je predstavljanje svih sudionika.

Konferencija

17. lipnja

Prvog dana konferencije predavanja su održali veleposlanica Kolinda Grabar Kitarović, pomoćnica glavnog tajnika NATO-a za javnu diplomaciju, umirovljeni general John R. Allen (Distinguished Fellow, Foreign Policy, Brookings Institution) iz SAD-a te prof. dr. sc. Dijana Pleština, direktorica Vladinog Ureda za razminiranje.

Veleposlanica Grabar Kitarović održala je predavanje na temu „Pripreme NATO-a za *summit* u Walesu – postignuća i očekivanja“. U svom predavanju dotakla se pitanja o tome što NATO znači i predstavlja u današnjem svijetu te je predstavila tri stupa *summita* u Walesu: 1. Novi NATO 2. Afganistan i 3. Transatlantski odnosi. Istaknula je da je vrlo bitno znati kako je NATO savez vrijednosti koji poštuje međunarodno pravo, te da se ne slaže s tvrdnjama kako je ruski predsjednik Putin natjerao NATO da se *ponovno izumi* iz razloga što je NATO ponajprije savez kolektivne obrane, te da je članak 5. Vašingtonskog sporazuma najvažniji. Napomenula je da je NATO za vrijeme Hladnog rata bio drugačija organizacija jer je bilo jasno tko je neprijatelj, što nije bilo toliko razvidno nakon 1990-ih, zbog čega se Savez trudio pronaći svoju ulogu u novom svijetu. U današnje vrijeme NATO se uključuje u razne aktivnosti poput antiterorizma, uključivanja istočnih zemalja u članstvo te provođenja demokracije. Istaknula je kako je potrebno poraditi na dvije stvari: na sposobnostima i na povezanosti. Pod sposobnostima podrazumijeva se jaz između Europe i SAD-a te između europskih država kada govorimo o vojnim proračunima i sposobnostima. Grabar Kitarović uvjerena je kako će i trenutačna situacija u Ukrajini pridonijeti smanjivanju tog proračunskog jaza i povećanju proračuna, kao i ponovnom promišljanju o ulozi NATO-a. Što se tiče povezanosti NATO-a, istaknula je potrebu za jačim povezivanjem međusobno, ali i s partnerima u svijetu putem programa partnerstva i bilateralnih ugovora. Također je naglasila NATO-ovu želju za partnerskim odnosom s Rusijom koji bi zamijenio trenutačni nestabilni odnos. Nakon toga dotaknula se Afganistana i misije ISAF, za koju je podsjetila da završava krajem godine. Istaknula je važnost poštivanja Ustava u Afganistanu, kao i potrebu osiguranja mira i stabilnosti prije, ali i nakon završetka misije. Posebno je istaknula kako je jedan od bitnih uspjeha misije činjenica da stanovništvo mijenja mišljenje o Zapadu i NATO-u te kako je bitno da Afganistan bude uspješna

priča jer slika Saveza u svijetu ovisi o uspješnosti misije u Afganistanu. Na kraju se dotaknula transatlantskog odnosa te naglasila potrebu za reafirmacijom tog odnosa ne samo sigurnosnim temama nego i ljudskim kontaktima i ekonomskim strukturama. Na samom kraju predavanja predstavila je kratak pregled situacije u regiji, naglasivši da će NATO zadržati svoju politiku otvorenih vrata, te da ni jedna treća država ne smije stati na put budućim članicama Saveza.

Nakon Grabar Kitarović predavanje je održao umirovljeni američki mornarički general John R. Allen na temu „Afganistan nakon 2014. – izazovi i prilike“. Predavanje je započeo istaknuvši koliko se svijet promijenio u posljednjih nekoliko godina kada govorimo o ljudskim pravima, demokraciji, pravima žena te civilnom društvu. Posebno je pohvalio zemlje Zapadnog Balkana napominjući kako ni jedna zemlja nije uspjela izaći iz tranzicije bez iskorištavanja punog potencijala svojih žena, čime se Hrvatska može ponositi. Potom je obrazložio pet megatrendova koji pokreću današnji svijet i kojima se potrebno prilagođavati: 1. pomak ekonomske moći sa Zapada na Istok, čime nove zemlje dobivaju puno veću moć i značaj, 2. rapidnu urbanizaciju kojom je nastao velik broj megagrađova izrazitog značaja smještenih na raskrižju bitnih transportnih ruta, 3. klimatske promjene koje će uzrokovati velike globalne promjene te ugroziti gradove blizu obala, 4. demografske promjene koje će imati dalekosežne posljedice na društva te njihove zahtjeve i ciljeve te 5. ubrzan razvoj tehnologije koji pruža razne poslovne prilike, ali i razvoj društvene interakcije dosad nezamislivih razmjera. General je naglasio kako je potrebno pratiti ove megatrendove kako bismo izbjegli iznenađenja u budućnosti. U daljnjem dijelu svoga predavanja fokusirao se na Bliski istok opisavši arapsko proljeće kao niz procesa od kojih svaki ima određene karakteristike. Kao ultimativni problem arapskog proljeća istaknuo je islamski ekstremizam koji je postao izuzetno privlačan u mjestima gdje je uloga države slaba i gdje su uvjeti života teški. Što se tiče Afganistana, posebno je naglasio kako se ondje događa mirna tranzicija prvi put u povijesti te kako je izrazito bitno naglasiti da su i talibani sudjelovali u posljednjim izborima na kojima je izabrana prva demokratska vlast koja je naslijedila demokratski izabranu vlast, što je ogroman uspjeh. Također je bitno napomenuti kako će od 1. siječnja 2015. u Afganistanu započeti nova misija *Resolute Support* s oko 13000-14000 vojnika koji će aktivno pomagati vlastima u daljnjim reformama i borbi protiv terorizma. U svojoj procjeni uspješnosti misije ISAF general Allen najviše je pozornosti posvetio razvoju zdravstva i obrazovanja koje smatra preduvjetima za ekonomski razvitak države. Stoga je istaknuo kako se danas u Afganistanu obrazuje 7 milijuna djece, za razliku od 2001. kada je ta brojka bila manja od milijun, te kako je očekivani životni vijek danas između 60 i 62 godine, za razliku od 2001. kada je to bilo 48 godina. Ove brojke pokazuju pravi uspjeh misije ISAF iako se mnoge stvari još uvijek moraju unaprijediti u državi. Na kraju predavanja predstavio je korake koje bi Afganistan trebao poduzeti kako bi osigurao stabilnu budućnost, a to su potpisivanje bilateralnog sigurnosnog spora-

zuma s SAD-om, zaštita i razvoj civilnog društva, poboljšanje položaja žena i manjina u državi te reforma načina vladanja i borba protiv korupcije, koju je ocijenio strateški najvažnijom za uspješan razvoj i implementaciju reformi.

Treće predavanje održala je prof. dr. sc. Dijana Pleština na temu „Granice i uloga sigurnosti u slobodi“. U svome predavanju fokusirala se na značaj društvenih, ekoloških i humanitarnih pokreta kao nositelje promjena u društvu. Istaknula je Irak, Iran, Afganistan, Pakistan i Nepal kao bitne države koje mogu dati uvid u dublje razumijevanje nerazvijenosti, siromaštva te faktora koji utječu na njihovo suzbijanje ili širenje. U kasnijem dijelu predavanja dotaknula se teme sigurnosti i problema s načinom definiranja sigurnosti. Istaknula je kako je sigurnost preduvjet za slobodu, a tu sigurnost trebaju jamčiti povelje o ljudskim pravima, međunarodno pravo, građansko pravo te razne konvencije o oružju. Na kraju predavanja govorila je o značaju mjera i važnosti konvencija te je spomenula probleme koje UN ima s nametanjem određenih odluka budući da ne postoji mehanizam UN-a koji bi osigurao provođenje ili nametanje određene mjere, već UN ima moralnu snagu. Na kraju je bitno napomenuti kako je 40-50 milijuna mina uništeno u zemljama koje su potpisale konvencije, no to još uvijek nije dovoljno budući da godišnje oko 15000-18000 ljudi pogiba od razaranja minama.

18. lipnja

Drugog dana konferencije predavanja su održali komodor Robert Hranj, zapovjednik Hrvatske ratne mornarice, dr. sc. Arian Starova, predsjednik Atlantskog vijeća Albanije, te prof. dr. sc. James Seroka, Sveučilište Auburn iz SAD-a.

Komodor Robert Hranj održao je predavanje na temu „Smart Defense: NATO-ove sposobnosti“. Istaknuo je kako je moderni svijet postao puno složeniji, kao i prijetnje koje ga ugrožavaju. Moderne prijetnje miru zamršene su, međusobno povezane, manje predvidljive, globalne i civilno-vojnog su karaktera te se na njih može odgovoriti jedino novom strategijom i reformom. Komodor je naglasio kako je politički cilj Hrvatske ulazak u šengensku zonu, no kako Hrvatska kao mediteranska država ima mnogobrojne izazove povezane s ilegalnim migracijama iz Afrike i s Bliskog istoka, te se zapravo ne zna točan broj ljudi koji morskim putem ulaze u prostor EU-a. Istaknuo je potrebu za većom suradnjom sa susjednim državama, poglavito Albanijom i Crnom Gorom, te je napomenuo kako naše sposobnosti trebaju biti patroliranje teritorijalnih voda te amfibijske aktivnosti. Na kraju predavanja osvrnuo se na *smart defense* i Hrvatsku, ističući kako će upravo *smart defense* omogućiti širi spektar suradnje s ostalim članicama NATO-a te bolju projekciju moći. Također je napomenuo kako je program možda preambiciozan zbog nedostatka političke volje i povjerenja među članicama, međutim kao hrvatske ciljeve u tom projektu istaknuo je edukaciju mornaričkih časnika s regionalnim pristupom, trening koji omogućuje niše poput ronjenja te nadzor mora uz kooperaciju obalnih straža te razmjenu informacija.

Nakon komodora Hranja predavanje je održao dr. sc. Arian Starova na temu „Male zemlje i njihov doprinos sigurnosti“ u kojem je istaknuo kako je većina malih država ovisna o velikim državama što se tiče sigurnosti. Također, male zemlje nisu zainteresirane za projekciju moći izvan svojih granica zbog male vojne i ekonomske moći, ali su zainteresirane za priključivanje u saveze. Dr. sc. Starova također naglašava kako u moderno doba velike sile ne mogu više naređivati malim državama, stoga im treba njihova podrška. U kasnijem dijelu predavanja dotaknuo se općenitih uloga malih država u sigurnosti, istaknuvši kako su kooperacija i partnerstva sa susjednim državama najbolji način doprinosa stabilnosti, kao i činjenicu da nestabilne države uzrokuju probleme na prostoru cijele regije, ne samo na vlastitom teritoriju. Na kraju je zaključio kako je *smart defense* najbolji način doprinosa sigurnosti i stabilnosti od strane malih država u NATO-savezu, još jednom istaknuvši važnost kooperacije i sustava niša u sigurnosnoj arhitekturi transatlantskog prostora.

Treće predavanje održao je prof. dr. sc. James Seroka na temu „SAD i kriza u Ukrajini“. Naglasio je kako su događaji u Ukrajini vrlo čudna i neobična pojava koja možda signalizira nadolazeće globalne tenzije i izazove međunarodnom miru. Također je istaknuo činjenicu kako američka administracija nije imala odgovarajući plan za krizu te da je SAD loše reagirao, što ukazuje na potrebu za reformom, modernizacijom i globalizacijom američkog sustava upravljanja krizama. U daljnjem tijeku predavanja prof. dr. sc. Seroka izložio je šest lekcija koje SAD-u trebaju pomoći u budućem rješavanju kriza: 1. SAD mora razviti sveobuhvatnu strategiju koja će služiti i SAD-u i saveznicima u nizu budućih situacija i scenarija, 2. SAD mora preuzeti vodeću ulogu u smanjivanju različitih ali konfliktnih percepcija koje SAD, EU i Rusija imaju jedni o drugima, ali i o zemljama u razvoju, 3. razvoj novih vještina u upravljanju krizama, 4. preuzimanje inicijative u stvaranju širokih, modernih institucija regionalne sigurnosti koje će biti fleksibilnije i s manje hijerarhije, 5. smanjivanje previše nametljivog i štetnog utjecaja domaće politike na vanjsku politiku SAD-a, Rusije i EU-a te da 6. SAD i druge globalne sile moraju razviti način kako zadržati interese manjeg naroda pogođenog krizom u primarnom fokusu globalnog upravljanja krizama.

19. lipnja

Trećeg dana konferencije sudionici su imali priliku poslušati predavanja koja su održali prof. dr. sc. Stefano Pilloto (MIB School of Management) iz Trsta, Italija, mag. Peter Stania, direktor Međunarodnog instituta za mir u Beču, Austrija, i pukovnik Nusret Hanjalić, Ministarstvo obrane, Crna Gora.

Prvo predavanje održao je prof. dr. sc. Stefano Pilloto na temu „Italija i novi izazovi u mediteranskoj regiji“. U svome predavanju pokazao je kako Italija ima velik utjecaj na regionalnu i međunarodnu sigurnost, istaknuvši kako otprilike 6800 talijanskih

vojnika trenutačno sudjeluje u 25 međunarodnih misija (7 misija NATO-a, 6 UN-a, 6 EU-a, 4 bilateralne i 2 multinacionalne misije), što pokriva 5 posto sveukupnog broja vojnika raspoređenih u inozemstvu. Također je naglasio kako je Italija šesta po redu što se tiče izdvajanja za UN-ove misije održavanja mira (*peacekeeping*). U daljnjem dijelu predavanja pričalo se o ulozi Mediterana u sigurnosti regije. Profesor je naglasio važnost stabilnosti mediteranske regije ne samo iz ekonomskih razloga nego i zbog međusobne interakcije i kulture. Bitno je napomenuti kako je ekonomska kriza naštetila sigurnosnoj slici Italije, što se vidi u konstantnom smanjivanju vojnog proračuna, ali i sve manjoj potpori javnosti za projekte osiguranja mira. Na kraju predavanja prof. Pilloto predstavio je projekt *Mare Nostrum* kao jedan od načina rješavanja problema ilegalnih migracija na području Mediterana. Zaključio je kako se i ostale države trebaju pridružiti Italiji u rješavanju problema migracija budući da će to postati problem i ostalih zemalja EU-a, ne samo Italije.

Sljedeće predavanje održao je mag. Peter Stania na temu „Odnosi između Sjevernog i Južnog Mediterana: sigurnosni problemi“. U prvom dijelu predavanja kritički se osvrnuo na stanje u Iraku, rekavši kako je cijela situacija uzrokovana borbom za energiju, što malo ljudi spominje. Također je istaknuo kako plin iz Rusije nije siguran zbog Ukrajine, te kako su naftne kompanije jedine kojima je stalo do rješavanja situacije, za razliku od NATO-a i EU-a. Dotaknuo se i problema širenja NATO-a, za koji smatra da je uzeo previše maha u Istočnoj Europi, istaknuvši kako je Kissinger također smatrao da Ukrajina treba biti neutralna, te na taj način *pripadati* i Zapadu i Istoku, s čime se u potpunosti slaže. Govoreći o sigurnosnoj situaciji Mediterana, napomenuo je važnost aktivnog djelovanja na tom području kako bi se osigurala energetska proliferacija i rješavali problemi s migracijama, istaknuvši kako je to pitanje koje utječe na cijelu Europsku Uniju, a ne samo na pojedine države. Također je spomenuo Libiju kao primjer pogrešne politike NATO-a u regiji, napominjući kako su svi događaji arapskog proljeća povezani sa zapadnim interesima te kako se društveni problemi ne mogu riješiti vojnim intervencijama. Na kraju predavanja dotaknuo se problema ekstremnih nacionalizama koji je postao faktor identifikacije ne samo u Europskoj Uniji već i ostalim državama poput Rusije i Ukrajine, napominjući kako EU treba još više raditi na procesu integracija i međuovisnosti, posebno istaknuvši kako nam treba više EU-a, a ne manje.

Posljednje predavanje održao je pukovnik Nusret Hanjalić na temu „Crna Gora u sustavu kooperativne sigurnosti“. U svom izlaganju pukovnik je predstavio crnogorski put od osamostaljenja do europskih i NATO-integracija. Istaknuo je kako je Crna Gora nakon referenduma o odcjepljenju trebala izraditi definiciju polja sigurnosti i obrane te donijeti ključne strateške dokumente o razvoju vojnih snaga. Crna Gora od 2006. godine u programu je Partnerstva za mir, od 2009. u Akcijskom planu za članstvo te očekuje poziv za punopravno članstvo na *summitu* u Walesu. Međutim, glavne zapre-

ke punopravnom članstvu nedovršena su reforma sigurnosno-obavještajnog sektora, borba protiv političke korupcije te edukacija građana o članstvu u Savezu. Posljednja – edukacija građana – pokazuje se izrazito teškom zbog određenih skupina u društvu koje su protiv NATO-a, no Vlada je ostvarila značajan uspjeh podigavši javnu potporu za članstvo s 25 na 46 posto, što nije dovoljno, ali pokazuje određenu tendenciju građana prema boljem informiranju o NATO-u. Pukovnik Hanjalić također je istaknuo da su razlozi protiv članstva loše argumentirani i strukturirani, naglašavajući da Crna Gora sigurno može više profitirati nego izgubiti od članstva, istaknuvši kako je integracija u Savez prilika Crnoj Gori da sudjeluje u procesu donošenja odluka o glavnim sigurnosnim pitanjima u svijetu, a ne da bude samo promatrač.

20. lipnja

Četvrtog dana konferencije predavanja su održali prof. dr. sc. Nedžad Bašić, Sveučilište u Bihaću, Bosna i Hercegovina, te general bojnik Dragutin Repinc, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske.

Prvo predavanje održao je prof. dr. sc. Nedžad Bašić na temu „NATO i Af-Pak prijetnje“. Profesor Bašić većinu je svoga predavanja posvetio objašnjavanju trenutačne situacije na području Afganistana i Pakistana. Istaknuo je čimbenike utjecaja u Srednjoj Aziji, a to su etničke razlike, vjerske frakcije te kulturna i povijesna raznolikost. Na kraju predavanja obrazložio je američku vanjsku politiku prema tom prostoru, istaknuvši kako se radi o uspostavljanju zone slobodnijeg trgovanja i izrade novih tranzitnih ruta.

Nakon prof. Bašića predavanje je održao general bojnik Dragutin Repinc na temu „Sigurnosni izazovi – odgovor Hrvatske vojske“. Istaknuo je aktivnu participaciju hrvatske vojske u UN-ovim i NATO-ovim operacijama i misijama očuvanja mira kao jednu od glavnih aktivnosti vojske, uz podršku civilnim institucijama izvođenjem ne-tradicionalnih vojnih zadataka te odvrćanjem potencijalnih agresija i očuvanjem neovisnosti i teritorijalnog suvereniteta. Također je naglasio kako je Hrvatska postigla ogroman uspjeh činjenicom da je 2012. proglašena potpuno vojno spremnom prema standardima NATO-a, iako za punu integriranost treba proći deset godina. U daljnjem tijeku predavanja pričao je o hrvatskim iskustvima u misiji ISAF te o izazovima koje predstavlja (ne)stabilnost vojnog proračuna. Naglasio je kako je potrebna bolja distribucija troškova između osoblja, operacija i modernizacije te kako bi naglasak trebao biti na racionalizaciji i slaganju prioriteta. Zaključio je istaknuvši činjenicu da, iako je Hrvatska članica NATO-a, nacionalna obrana mora biti na prvome mjestu te da vojska treba biti dobro balansirana, te iz tog razloga smatra da niše nisu zadovoljavajući način osiguranja mira i stabilnosti od strane manjih država.

21. lipnja

Petog dana konferencije predavanja su održali dr. sc. Gulshan Pashayeva, zamjenica direktora Centra za strateške studije u Azerbajdžanu, dr. sc. Arnold H. Kammel, glavni tajnik Austrijskog instituta za europsku i sigurnosnu politiku, te Jason Wiseman, v.d. glavnog tajnika Atlantic Treaty Associationa, Bruxelles, Belgija.

Prvo predavanje održala je dr. sc. Gulshan Pashayeva na temu „NATO – Azerbajdžan: Dva desetljeća uspješnog partnerstva“. Istaknula je program Partnerstva za mir kao mrežu pružanja sigurnosti u posljednjih dvadeset godina te naglasila da je politički dijalog između NATO-a i Azerbajdžana pružatelj sveobuhvatnog okvira za daljnji razvoj partnerstva temeljenog na principima Partnerstva za mir. Kao osnovu odnosa istaknula je vojnu suradnju između Saveza i Azerbajdžana, naglasivši kako se programima treninga i sudjelovanjem u misijama održavanja mira azerbajdžanske snage razvijaju u skladu s NATO-standardima. Bitno je napomenuti da Azerbajdžan ima veliku ulogu kao NATO-ov partner u Afganistanu te da vladine agencije i akademske institucije poučavaju Afganistancu u mnogim poljima. Također, Azerbajdžan gradi interakciju s NATO-om i zemljama Euroatlantskog partnerskog vijeća sudjelujući u borbi protiv terorizma te razvijajući sustav upravljanja u izvanrednim situacijama. Na kraju predavanja dr. sc. Pashayeva istaknula je da postoji mreža koja broji više od 380 azerbajdžanskih stručnjaka koji djeluju u NATO-u i euroatlantskom području te da je Azerbajdžan jedina država iz programa Partnerstvo za mir koja je nastavila suradnju sa Savezom u obliku partnerstva bez želje za članstvom.

Drugo predavanje održao je dr. sc. Arnold H. Kammel na temu „Sigurnosna i obrambena politika EU-a – kojim putem krenuti?“ u kojemu se dotaknuo nekih od ključnih pitanja sigurnosne arhitekture europskog prostora. Na početku je istaknuo činjenicu da je Zajednička vanjska i sigurnosna politika EU-a i dalje interguvermentalna te da se ne smije kriviti EU za manjak interveniranja budući da države-članice još uvijek odlučuju o tim pitanjima. Postavlja se pitanje jesu li misije i operacije EU-a strateški interes cijele Unije ili pojedinih zemalja-članica, postoje li uopće zajednički europski strateški interesi te koja je budućnost tih politika u vrijeme ekonomske krize i politika štednje. Također se dotaknuo programa *pooling & sharing*, pitajući se je li takav projekt primjeren za razvoj sigurnosti na prostoru Europe te postoji li uopće dovoljno povjerenja među članicama za uspjeh takvog projekta. Istaknuo je činjenicu da je lakše surađivati s NATO-om po pitanju sigurnosti Europe nego pokušavati Europskom obrambenom agencijom. Na kraju predavanja izložio je tri pitanja na koja bi svaka članica trebala odgovoriti: 1. Mogu li se nacionalni ciljevi ispuniti bez zajedničkih obrambenih sposobnosti EU-a, 2. Kako najbolje pristupiti rastućim međuovisnostima te 3. Koja se cijena treba platiti kako bi se zadržao nacionalni suverenitet putem nacionalne sposobnosti?

Čast održavanja posljednjeg predavanja konferencije pripala je gospodinu Jasonu Wisemanu koji je održao predavanje na temu „Protuterorizam, balkanske države i Hrvatska“. Predstavio je kratak pregled povijesti terorizma u regiji, istaknuvši kako počeci terorizma sežu prije i za vrijeme raspada Jugoslavije. Naglasio je da balkanskoj regiji i dalje prijeti opasnost od terorizma prvenstveno zbog stranih džihadista koji i nakon rata u regiji šire ideologiju, stvarajući terorističke mreže te pružajući logističku i financijsku potporu povezanim skupinama. Istaknuo je činjenicu da je balkansko područje idealna tranzitna ruta teroristima zbog očitih geografskih prednosti, ali i zbog slabe granične kontrole te neučinkovitih vlada. Regija također predstavlja kanal za pozive islamskim militantnim skupinama za sudjelovanje u sukobima u Siriji. Na kraju predavanja predstavio je hrvatske uspjehe u borbi protiv terorizma te je istaknuo kako je Hrvatska u samo 12 godina od zemlje potencijalnih terorističkih prijetnji postala pružateljica sigurnosti UN-u, NATO-u i Europskoj Uniji, što predstavlja ogroman uspjeh.

22. lipnja

Posljednjeg dana konferencije održala se simulacija pokušaja rješavanja ukrajinske krize pod mentorstvom prof. dr. sc. Lidije Čehulić Vukadinović. U simulaciji su sudjelovali svi studenti koji su bili polaznici ljetne škole/konferencije. Polaznici su pokazali odlično razumijevanje suvremenih međunarodnih odnosa i sigurnosnih problema te su uz debatu i odlično argumentiranje sa svake strane prigodno označili kraj službenog dijela konferencije.

Zatvaranje konferencije i završna riječ

Nakon završne simulacije prof. dr. sc. Radovan Vukadinović, predsjednik Atlantskog vijeća Hrvatske, održao je kratak govor u kojem je istaknuo važnost ovakve vrste programa koji mladima omogućuju razmjenu pogleda, percepcija i razmišljanja o bitnim suvremenim međunarodnim pitanjima i odnosima. Dodao je kako je vrlo ponosan što projekt ljetne škole traje već punih četrnaest godina te kako je uvjeren da će se suradnja nastaviti i u nadolazećim godinama. Izrazio je duboku zahvalnost predstavnicima Oružanih snaga Republike Hrvatske, predstavnicima država iz regije, svim stručnjacima koji su pridonijeli visokoj razini rada konferencije te sudionicima, kao i članovima YATA-Hrvatske zbog njihove pomoći u organizaciji. S tim završnim riječima konferencija je službeno završila.